

การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีการสัมมนาตามแนวคิด Active Learning สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

The Management of Learning Activity for Thai Literature Study by Seminar Method Based on Active Learning for Senior Secondary Students

Received:	June	18, 2019
Revised:	July	2, 2019
Accepted:	July	3, 2019

กฤษณะ ลำทะแย (Kritsana Lumthaya)*

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีการสัมมนาตามแนวคิด Active Learning เป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นประชากรในยุคศตวรรษที่ 21 อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากกระบวนการสอนจะส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องนั้นจากสื่อต่าง ๆ อันจะนำไปซึ่งการวิพากษ์ วิจาร์ณ อภิปรายถกเถียง จนได้ข้อสรุปที่เป็นฉันทามติของการสัมมนา วรรณคดีเรื่องนั้น ๆ สำหรับแนวคิดในการจัดการกิจกรรมการประกอบไปด้วยทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้ 1) หลักการจัดการสัมมนา 2) แนวคิด Active Learning 3) ความสอดคล้องของแนวคิด Active Learning ในกระบวนการสัมมนา 4) การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีสัมมนา จากแนวคิดดังกล่าวทำให้เกิดกระบวนการเรียนการสอนทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนเตรียมการสัมมนา 2) ขั้นตอนดำเนินการสัมมนา 3) ขั้นตอนประเมินผลการสัมมนา กิจกรรมทั้ง 3 ขั้นตอนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจจากการปฏิบัติจริง อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะนิสัยการเป็นผู้ที่มุ่งแสวงหาความรู้และความจริง อันเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : การสอนวรรณคดีไทย, การสัมมนา, แนวคิด Active Learning

---

* อาจารย์ ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร, por2626@hotmail.com/
โทร 0987465978

Instructor of thai Language Department, The Demonstration School of Silpakorn University,
por2626@hotmail.com

Abstract

This paper article aimed for a proposal of the management of learning activity for Thai literature study by seminar method based on Active Learning which cultivates the learners to be the 21st century well-rounded citizens. The instruction process will enhance students to be eager for knowledge related to particular literature from various media which can lead to comment, review, debate and discussion, then result in consensus of the literature seminar. The theory concepts for instruction setting consist of 1) Seminar principles 2) Active Learning concepts 3) Application of Active Learning concepts in seminar process 4) Development learning activity's management for Thai literature study by seminar method. According to these concepts, there are 3 steps which are; 1) Seminar preparation 2) Seminar operation 3) Seminar evaluation. All of these 3 steps help the learners to build the knowledge and understanding from real practice. It also helps the learners to create the habit of searching for the knowledge and the truth which is a vital characteristic of human in the 21st century.

Keywords: Thai Literature Instruction, Seminar, Active Learning Concept

บทนำ

วรรณคดี คือ วิถีแห่งความคิด จินตนาการและชีวิตของมนุษย์ที่ทรงคุณค่า การที่นักเรียนจำเป็นต้องศึกษาวรรณคดีไทยเพราะนักเรียนจะต้องรู้และรักใน “ความเป็นไทย” รัฐวิจิตรวิทย์ไทย ค่านิยม ประเพณี ตลอดจนความเชื่อของคนไทยที่สะท้อนผ่านวรรณคดีในแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังที่ อิงอร สุพันธ์ุณี (2553: 177) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวรรณคดีไทยไว้อย่างน่าสนใจว่า วรรณคดีเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในอดีต บอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิต ความคิดความเชื่อ และเรื่องราวความเป็นไปต่าง ๆ ของคนในสังคม จนมีผู้กล่าวว่า “ถ้าอยากรู้ว่าคนชาติใด มีนิสัยใจคออย่างไร ให้ศึกษาวรรณคดีของคนชาตินั้นให้ลึกซึ้ง ก็จะเข้าใจคนชาตินั้นอย่างถ่องแท้” ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้บรรจุสาระที่ 5 ว่าด้วยเรื่องของวรรณคดีและวรรณกรรมไว้ในหลักสูตร โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 3)

การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยในปัจจุบันยังมีปัญหาที่กระบวนการจัดการเรียนรู้ อันส่งผลกระทบต่อผู้สอนและผู้เรียน ทำให้ผู้สอนไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเต็มที่และผู้เรียนไม่ได้รับแนวคิดและเนื้อหาของวรรณคดีดังที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ สำหรับปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน คือ ผู้เรียนไม่สนใจเรียนวรรณคดีหรือหากเรียนก็เรียนแบบไม่ตั้งใจ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือผู้สอน เพราะผู้สอนขาดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน ส่งผลให้วรรณคดีไทยกลายเป็นหนังสือที่ถูกยกไว้ให้เป็นของเก่าโบราณ ไม่ทันสมัยแต่หากผู้สอนเห็นคุณค่าและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมตลอดจนมีสื่อที่ดึงดูดความสนใจและมีกระบวนการที่ชัดเจน ย่อมสามารถทำให้ผู้เรียนรักในการเรียนวรรณคดีไทยได้ ปัญหาการเรียนการสอนวรรณคดีไทยยังมีอีกหลายประการ ดังที่ ศรีวิไล ดอกจันทร์ (2529: 33-39) สุจริต เพียรชอบและสายใจ อินทร์ทรัพย์ (2538: 7-16) กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนโดยการสรุปได้ว่า ผู้เรียนไม่สนใจวรรณคดีเพราะคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว ไม่สนุกสนาน ไม่ท้าทาย นอกจากนี้ สุทธิพันธ์ ศรีสมศักดิ์ (2562) และกัญจน์ภักดิ์ สุวรรณวิหค (2562) กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยของผู้สอนโดยกล่าวสรุปได้ว่า เด็กในปัจจุบันเติบโตมากับเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สามารถเข้าถึงแหล่งบันเทิงต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายและรวดเร็ว วรรณคดีซึ่งเป็นงานเขียนที่โบราณอาจจะไม่ตอบสนองและไม่ท้าทายกับรสนิยมของเด็กในยุคนี้ ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่ต้องสร้างความท้าทายให้เกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของวรรณคดีและสามารถนำข้อคิดที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริง

บทความนี้มุ่งเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีการสัมมนาตามแนวคิด Active Learning เพราะวิธีการสัมมนามีความสอดคล้องกับแนวคิด Active Learning ทั้งกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและเกิดกระบวนการคิดที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกันในการประชุมวางแผนแบ่งหน้าที่ในการทำงานมากกว่าการแข่งขัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจดจำเนื้อหาวิชา เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและต่อยอดความรู้ที่ได้ออกมาด้วยตนเอง ผู้สอนต้องสามารถสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศเกื้อหนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมี

เป้าหมาย เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการพัฒนาทักษะ สมรรถนะและศักยภาพของผู้เรียนให้ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงเสนอแนวทางในทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีการสัมมนาตามแนวคิด Active Learning สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจะนำเสนอแนวคิดสำหรับการจัดกิจกรรมการประกอบไปด้วยทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้ 1) หลักการจัดสัมมนา 2) แนวคิด Active Learning 3) ความสอดคล้องของแนวคิด Active Learning ในกระบวนการสัมมนา 4) การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีการสัมมนา

แนวคิดการจัดสัมมนาวรรณคดีไทยด้วยแนวคิด Active Learning

1. หลักการจัดสัมมนา

ความหมาย วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

คำว่า “สัมมนา” เป็นศัพท์บัญญัติทางวิชาการ (Technical Term) ที่คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ทางการศึกษาได้บัญญัติขึ้นเพื่อใช้แทนคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Seminar” มาจากคำสมาสระหว่างคำว่า สัม + มน แปลว่า การร่วมใจกัน การประชุมแบบหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น และหาข้อสรุปหรือข้อเสนอแนะในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผลสรุปที่ได้ถือว่าเป็นเพียงข้อเสนอแนะ ผู้เกี่ยวข้องจะนำไปปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ จากความหมายของคำว่า “สัมมนา” ดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าลักษณะของการสัมมนาเป็นกิจกรรมที่สามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ การประชุมและวิธีการสอน ทั้งสองวิธีนี้มีแนวทางที่คล้ายกันคือ เน้นกระบวนการเรียนรู้หรือการแก้ปัญหา โดยอาศัยกระบวนการกลุ่มเป็นสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและประสบการณ์แก่ผู้เข้าร่วมสัมมนา ตลอดจนร่วมกันค้นหาวิธีการแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมจากการแสดงความคิดเห็น อภิปราย ถกเถียงโต้ตอบพูดคุยปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ความคิดใหม่ ๆ อันจะนำแนวความคิดนั้น ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมการสัมมนาในแต่ละครั้งได้เป็นอย่างดี เป้าหมายสำคัญของการสัมมนาคือผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกคนได้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้และผู้รับอย่างแท้จริงซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2547: 282) และ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2524: 129-132) ได้กล่าวถึงความหมาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการสัมมนาไว้ว่า การสัมมนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านประเด็นปัญหาและมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันอย่างอิสระ โดยอาศัยกระบวนการกลุ่มเป็นสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและพัฒนาทักษะต่าง ๆ พร้อมกัน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกคนได้ทำหน้าที่ทั้งผู้ให้และผู้รับอย่างแท้จริง

ขั้นตอนในการจัดสัมมนา

การสัมมนาเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการทำงานกลุ่มอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีขั้นตอนรายละเอียดในแต่ละส่วนที่ผู้จัด ผู้เข้าร่วมและผู้สอนสัมมนาจำเป็นต้องทำความเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสัมมนาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ในทุกขั้นตอน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 เตรียมการสัมมนา ขั้นที่ 2 การดำเนินการสัมมนา และ ขั้นที่ 3 การประเมินผลการสัมมนา ซึ่งสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2524: 132-133) นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2547: 347) และสถาพร ตีบุณย์ ณ ชุมแพ

(2557: 6-7) ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดสัมมนาไว้ สามารถสรุปสาระสำคัญเพื่อนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 เตรียมการสัมมนา เป็นขั้นตอนของการวางแผนและเตรียมการสัมมนา โดยเริ่มจากการสำรวจประเด็นปัญหา การเลือกหัวข้อและความต้องการของผู้เข้าร่วมสัมมนา ขั้นตอนนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลและวิธีการศึกษาความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งการอ่าน การทดลอง การวิจัย การสัมภาษณ์ การดูจากสื่อเทคโนโลยี การออกภาคสนามเก็บข้อมูล เป็นต้น ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการศึกษาความรู้ตามความสามารถและถนัดเฉพาะตัว ด้วยเหตุนี้ทักษะต่าง ๆ ในการศึกษาค้นคว้าจึงจำเป็นสำหรับผู้เรียนในขั้นเตรียมการสำหรับการเรียนรู้ด้วยวิธีการสัมมนา

ขั้นที่ 2 ดำเนินการสัมมนา เป็นขั้นตอนของการดำเนินการตามหน้าที่ของคณะกรรมการจัดสัมมนา ซึ่งจะดำเนินการในวันจัดสัมมนา เริ่มตั้งแต่การต้อนรับ การลงทะเบียน พิธีเปิดการสัมมนา การประชุมใหญ่หรือการประชุมกลุ่มย่อยในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการจัดกิจกรรมเสริมการสัมมนาและพิธีปิดสัมมนา ทักษะเหล่านี้ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้และมีโอกาสฝึกฝนไปพร้อม ๆ กับเนื้อหาวิชาที่ผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันกำหนดขึ้นตามหลักสูตรเพื่อพัฒนากระบวนการคิด ทักษะการทำงานและการใช้ภาษา ทั้งนี้รวมถึงการนำเสนอผลงาน การศึกษาค้นคว้าสรุปมาเป็นความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียนมาให้สมาชิกผู้เข้าร่วมสัมมนาได้เรียนรู้ร่วมกันจะได้ด้วยวิธีการพูด การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต การเขียนอย่างละเอียด การเขียนอย่างย่อหรือแม้แต่การเขียนเฉพาะเค้าโครงก็ตาม เป็นเรื่องสำหรับผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้และได้รับคำแนะนำจากผู้สอนด้วยเข้าใจในเนื้อหาวิชาและวิธีการศึกษาอย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 3 การประเมินผลการสัมมนา เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการสัมมนาคือการประเมินผลการสัมมนา โดยการใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลที่ได้ออกมาเขียนประมวลผลสรุปการสัมมนาส่วนวิธีการให้คะแนนผู้เรียน ผู้สอนจะต้องใช้วิธีการผสมกัน คือ ให้คะแนนขั้นต้นเท่ากันในแต่ละกลุ่มที่เป็นคณะผู้จัดสัมมนาโดยยึดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นหลัก และให้มีการสอบหรือการทำงานอื่น ๆ ประกอบการพิจารณาการให้คะแนนในขั้นสุดท้ายอีกครั้งหนึ่ง

การจัดการเรียนด้วยวิธีการสัมมนา

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสัมมนาเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตามบทบาทและหน้าที่ด้วยหลักประชาธิปไตย เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือแก้ไข ปัญหาให้คำปรึกษาส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลและข้อสรุป ตลอดจนการเตรียมสถานที่ โสตทัศนูปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดีมีความเป็นกันเองของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดสัมมนาให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสัมมนาที่มีประสิทธิภาพ ควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ ผู้เรียน ผู้สอน ห้องเรียนและบรรยากาศในการเรียนการสอนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ นีรันดร์ จุลทรัพย์ (2554: 315-321) ชำนาญ รอดเหตุภัย (2547: 347) และพฤษพิงษ์ เล็กศิริรัตน์ (มปท.138) ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและองค์ประกอบการเรียนการสอนแบบสัมมนาไว้ และ

สามารถสรุปรูปแบบการเรียนการสอนสัมมนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ดังนี้

การสอนแบบอภิปราย (Discussion Method) เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอันจะนำไปสู่การเรียนรู้ โดยผู้เรียนจะได้พัฒนาด้านความรู้ เจตคติและทักษะการเรียนการสอนแบบอภิปรายมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ได้ฝึกความกล้าแสดงออกจากทฤษฎีของผู้เรียน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและส่งเสริมการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ สามารถแบ่งชั้นการสอนแบบอภิปรายได้ 3 ดังนี้ 1) ชั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอนที่กำหนดให้ผู้เรียนอ่านหนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน แล้วทำบันทึกย่อเนื้อหาที่อ่านพร้อมจัดทำอุปกรณ์การสอน เช่น แผนภูมิ แผนภาพ หุ่นจำลองเพื่อประกอบการอภิปราย 2) ชั้นอภิปราย เป็นขั้นตอนที่กำหนดปัญหาในการอภิปราย ซึ่งควรเป็นปัญหาที่ต้องการคำอธิบายว่าอย่างไรและทำไมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด โดยผู้สอนต้องพยายามให้คำถามไปยังผู้เรียนอย่างทั่วถึงกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิริยาตอบสนองตลอดเวลา และ 3) ชั้นสรุปผลและวัดผล เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนช่วยกันสรุปเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาที่ร่วมกันอภิปรายในแต่ข้อคำถาม และผู้สอนอาจจะต้องวัดผลไปด้วยจากความเห็นว่าถูกต้องและมีเหตุผลชัดเจนเพียงใด มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตรงประเด็นหรือไม่ มีการใช้คำถาม การแสดงความคิดเห็น สนับสนุนและคัดค้านความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างไร

การสอนแบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing Method) เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทในเหตุการณ์ หรือปัญหาที่หยิบยกขึ้นมาเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แล้วนำไปสู่การอภิปรายเพื่อสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาหรือหาทางออก การให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมตินับว่าเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ช่วยเสริมบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี สามารถลำดับขั้นตอนการสอนแบบการแสดงบทบาทสมมติได้ 5 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นเตรียมการ 2) ชั้นแสดง 3) ชั้นการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง 4) ชั้นแสดงเพิ่มเติม และ 5) ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

2. แนวคิด Active Learning

ความหมาย

Active Learning คือกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า (Bonwell, 1991) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการคือ 1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ 2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน (Meyers and Jones, 1993) โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง (co-creators) (Fiedler and Brent, 1996) ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดขึ้นตามขั้นตอนกระบวนการในแต่ละวิธีสอนที่เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือและผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้

ลักษณะสำคัญของการเรียนการสอนแบบ Active Learning

การเรียนการสอนแบบ Active Learning หรือการเรียนรู้เชิงรุกมีลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งกระบวนการเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ ร่วมทั้งการบูรณาการความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการอ่าน พูด ฟัง ไปสู่กระบวนการคิดขั้นสูง ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ฝึกฝนการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพการคิดแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ โดยมีผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553: 84-85) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่สามารถสรุปลักษณะสำคัญของการเรียนการสอนแบบ Active Learning มาปรับใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ 4 ข้อ ดังนี้

1. การเรียนรู้จากการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากความรู้ที่ตนเองได้มา การมีวินัยในการทำงานและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ทั้งในการสร้างองค์ความรู้การปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกัน

2. การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ และจัดกระบวนการและระบบการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสถานการณ์โดยเน้นทักษะการอ่าน พูด ฟัง คิด อย่างลุ่มลึก เพื่อการพัฒนาศักยภาพด้านการคิดแก้ไขปัญหาและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

3. การบูรณาการความรู้สู่ความคิดสร้างสรรค์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงสู่ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศและหลักการความคิดรวบยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ในการต่อยอดความรู้

4. ผู้สอนคือผู้สร้างประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงจนเกิดการสร้างองค์ความรู้และการสรุปบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง

บทบาทของผู้เรียนและผู้สอน

บทบาทของผู้เรียน คือ ผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้จนเกิดการสร้างองค์ความรู้และต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนบทบาทของผู้สอน เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเท่านั้น สอดคล้องกับ ฌ็อง-ฌัก กัวซ์เจอร์ญิก (2550: 4) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของ Active Learning ที่สามารถสรุปสาระสำคัญมาปรับใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ดังนี้

บทบาทของผู้เรียน

1. ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบและวินัยในตนเองในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และร่วมกิจกรรมการเรียนด้วยความกระตือรือร้น

2. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ ทักษะการทำงานร่วมมือกับเพื่อนในการสืบค้นหาคำตอบจากสื่อต่าง ๆ จากการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปความรู้และกล้าแสดงออกพร้อมนำเสนอผลงาน

3. สร้างองค์ความรู้และทำความเข้าใจเนื้อหา ผ่านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปข้อความรู้ที่ได้ด้วยตนเอง

4. มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะการทำงานกลุ่ม

บทบาทของผู้สอน

1. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมที่จัดขึ้นสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน

2. จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ท้าทายความสามารถผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้

3. สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมและการเจรจาโต้ตอบ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน

4. ผู้สอนวางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรม นอกจากนี้ผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถ การแสดงออกและความคิดเห็นของผู้เรียน

จากบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางของ Active Learning หรือการเรียนรู้เชิงรุกสามารถสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับชั้น ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล แบบกลุ่มเล็กและแบบกลุ่มใหญ่ มีวิธีการสอนที่หลากหลาย การเลือกใช้วิธีการสอนแบบใดขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาวิชา บุคลิกของผู้สอน บุคลิกของผู้เรียน รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ให้การจัดกิจกรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์กับผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. ความสอดคล้องของแนวคิด Active Learning ในกระบวนการสัมมนา

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด Active Learning หรือการเรียนการสอนแบบส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เป็นแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสัมมนาได้ ซึ่งการสัมมนานั้นกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนและวิธีการสัมมนา โดยมีองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้สัมมนาดังนี้ 1. ด้านผู้เรียน ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการสัมมนาจำเป็นต้องเตรียมเนื้อหาที่จะเรียนล่วงหน้า โดยการศึกษาค้นคว้าจากสื่อต่าง ๆ หรือพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เรียนด้วยกันก่อนการสัมมนาในแต่ละครั้ง 2. ด้านผู้สอน ผู้สอนควรที่จะสืบหาแหล่งวิทยากรต่าง ๆ เพื่อให้คำแนะนำผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมตลอดจนให้คำปรึกษาผู้เรียนเวลาเกิดปัญหาเกี่ยวกับข้อมูล ข้อสรุปจากการอภิปรายในการจัดสัมมนา และ 3. ด้านสถานที่และบรรยากาศ สถานที่ในการจัดสัมมนาจำเป็นต้องมีขนาดเพียงพอแก่ผู้เข้าร่วมสัมมนาในแต่ละครั้ง ตลอดจนความพร้อมของโสตทัศนูปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการนำเสนอข้อมูลในการสัมมนา รวมทั้งบรรยากาศในการจัดสัมมนาจะต้องเป็นกันเองไม่ตึงเครียด ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสัมมนาได้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้สัมมนาต้องมีกระบวนการขั้นตอนในการจัดเพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังที่ ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน (2557: 99-102) และ สถาพร ตีบุญมี ณ ชุมแพ (2557: 6-7) ได้แบ่งขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยการสัมมนาออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการสัมมนา ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการสัมมนา ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผลการสัมมนา ทั้งนี้แสดงความสอดคล้องของแนวคิด Active Learning ในกระบวนการสัมมนาไว้ในตาราง ดังนี้

กระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้วยวิธีการสัมมนา	ลักษณะที่สำคัญของการเรียนการสอนแบบ Active Learning
<p>ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการสัมมนา</p> <p>1.1 ผู้จัดสัมมนาต้องเตรียมหัวข้อและรูปแบบการอภิปรายให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสัมมนา</p> <p>1.2 ผู้เข้าร่วมสัมมนาต้องเตรียมศึกษาเนื้อหา มาล่วงหน้า</p> <p>1.3 ผู้จัดสัมมนาต้องเตรียมจัดรูปแบบโต๊ะเก้าอี้ให้เหมาะสมกับรูปแบบการอภิปราย</p> <p>1.4 ผู้จัดสัมมนาเตรียมสื่อประกอบการสัมมนา</p>	<p>1.การเรียนรู้จากการทำงานเป็นกลุ่ม</p> <p>เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงานและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ทั้งในการสร้างองค์ความรู้ การปฏิสัมพันธ์ร่วมมือกัน</p>
<p>ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการสัมมนา</p> <p>2.1 ประธานบอกหัวข้อ เงื่อนไข หลักเกณฑ์การสัมมนา</p> <p>2.2 ผู้เรียนระบุดจุดประสงค์เรื่องที่จะสัมมนา</p> <p>2.3 ผู้เรียนนำเสนอพรรณนาเรื่องที่จะสัมมนาด้วยวิธีการต่าง ๆ</p> <p>2.4 ผู้เรียนดำเนินการสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้อภิปรายร่วมกัน</p> <p>2.5 ครูเป็นผู้ช่วยดำเนินการสัมมนา กระตุ้นให้กำลังใจและให้คำแนะนำ</p>	<p>2.การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง</p> <p>เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ และจัดกระบวนการและระบบการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง</p> <p>ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสถานการณ์โดยเน้นทักษะการอ่าน พุด ฟัง คิด อย่างลุ่มลึก เพื่อการพัฒนาศักยภาพด้านการคิดแก้ไขปัญหาและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้</p> <p>3.การบูรณาการความรู้สู่ความคิดสร้างสรรค์</p> <p>เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงสู่ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศและหลักการความคิดรวบยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ในการต่อยอดความรู้</p>
<p>ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินผลการสัมมนา</p> <p>3.1 สรุปผลการสัมมนา โดยผู้แทนกลุ่มสรุปและนำเสนอผลการต่อที่ประชุม</p> <p>3.2 ผู้เรียนประเมินผลการจัดสัมมนา</p> <p>3.3 ผู้สอนประเมินผลการจัดสัมมนา</p>	<p>4.ผู้สอนคือผู้สร้างประสบการณ์แห่งการเรียนรู้บทบาทของผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงจนเกิดการสร้างองค์ความรู้และการสรุปทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง</p>

จากตารางแสดงความสอดคล้องของแนวคิด Active Learning ในกระบวนการสัมมนา แสดงให้เห็นว่าลักษณะที่สำคัญของการเรียนการสอนแบบ Active Learning มีความสอดคล้องในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสัมมนาดังนี้ ขั้นที่ 1 เตรียมการสัมมนา มีความสอดคล้องกับการเรียนรู้จากการทำงานเป็นกลุ่ม ขั้นที่ 2 ดำเนินการสัมมนา มีความสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนที่สามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและมีการบูรณาการความรู้สู่ความคิดสร้างสรรค์ และขั้นที่ 3 ประเมินผลการสัมมนา มีความสอดคล้องกับแนวคิดให้ผู้สอนเป็นผู้สร้างประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ ดังนั้นลักษณะที่สำคัญของแนวคิด Active Learning สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสัมมนา วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้อย่างเป็นระบบตามกระบวนการขั้นตอนของการสัมมนาและท้าทายความสามารถของผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21

4. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีการสัมมนา

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีการสัมมนาในบทความนี้ เลื่อนนำเสนอการสัมมนา กลุ่มเล็ก (Mini Seminar) ที่มีรูปแบบการสัมมนาโดยใช้เทคนิคการอภิปราย ด้วยรูปแบบที่นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทย 3 รูปแบบด้วยกัน ดังนี้ 1. การอภิปรายแบบบทบาทสมมติ (Role Playing) 2. การอภิปรายแบบตอบกลับ (Circular Response) และ 3. การอภิปรายแบบถาม-ตอบ (Dialogue) โดยเลือกวิธีการที่เป็นลักษณะเด่นในแต่ละรูปแบบมาสร้างสรรค์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทย ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสัมมนา 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียมการสัมมนา 2. ขั้นดำเนินการสัมมนา และ 3. ขั้นประเมินผลการสัมมนา โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ คณะผู้จัดสัมมนา ผู้เข้าร่วมสัมมนา ผู้สอน โดยมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีการสัมมนาตามแนวคิด Active Learning สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีการสัมมนา		
ขั้นที่ 1 เตรียมการสัมมนา	ขั้นที่ 2 ดำเนินการสัมมนา	ขั้นที่ 3 ประเมินผลการสัมมนา
กลุ่มผู้จัดสัมมนา	กลุ่มผู้จัดสัมมนา	กลุ่มผู้จัดสัมมนา
1.1 ผู้เรียนกลุ่มสัมมนาจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเตรียมหัวข้อและรูปแบบการอภิปรายให้สอดคล้องกับจุดประสงค์สัมมนาวรรณคดีไทย 1.2 ผู้เรียนกลุ่มสัมมนาประชุมวางแผนแบ่งหน้าที่เตรียมสถานที่รูปแบบโต๊ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสมกับรูปแบบการอภิปรายและเหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาของวรรณคดีไทย	2.1 ผู้เรียนกลุ่มสัมมนานำเสนอบทบาทสมมติวรรณคดีไทยเรื่องที่สัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันของผู้ที่เข้าร่วมสัมมนาวรรณคดีไทยทุกคน 2.2 ประธานกลุ่มสัมมนากล่าวเปิดการสัมมนา ชี้แจงวิธีการสัมมนาและประเด็นการสัมมนาของสมาชิกที่ละคน	3.1 ผู้เรียนสรุปผลการสัมมนา โดยผู้แทนกลุ่มสรุปประเด็นบทความ ข้อคำถามและคำตอบ พร้อมนำเสนอผลต่อที่ประชุม โดยมีเลขานุการเป็นผู้บันทึกผลการจัดสัมมนา 3.2 ผู้เรียนจัดทำเล่มรายงานผลการสัมมนาวรรณคดีไทย

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีการสัมมนา		
ขั้นที่ 1 เตรียมการสัมมนา	ขั้นที่ 2 ดำเนินการสัมมนา	ขั้นที่ 3 ประเมินผลการสัมมนา
กลุ่มผู้จัดสัมมนา	กลุ่มผู้จัดสัมมนา	กลุ่มผู้จัดสัมมนา
ในแต่ละเรื่อง 1.3 ผู้เรียนกลุ่มสัมมนาศึกษาเนื้อหาบทวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้นและสรุปบทความวิชาการที่สำคัญในแต่ละประเด็นเป็นบทพูดคนละ 1 บทความ ใช้สืบค้นมาจากสื่อต่าง ๆ เพื่อสรุปสวณำเสนอคนละ 5 นาที 1.4 ผู้เรียนจัดเตรียมเอกสารประกอบการสัมมนาเพื่อแจกให้ผู้เข้าร่วมสัมมนา	2.3 สมาชิกในกลุ่มสัมมนานำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าวิชาการในที่ประชุมสัมมนาคนละ 5 นาทีจนครบจำนวนสมาชิก 2.4 ประธานกลุ่มสัมมนาทำหน้าที่ดำเนินรายการการสัมมนา ด้วยวิธีการอภิปราย โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาทั้งคำถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 2.5 สมาชิกในกลุ่มสัมมนาทำหน้าที่ตอบปัญหาการอภิปรายที่ละประเด็นคำถาม	3.3 ผู้เรียนตัดต่อวีดิโอการสัมมนาวรรณคดีไทย
ผู้เรียนที่เข้าร่วมการสัมมนา	ผู้เรียนที่เข้าร่วมการสัมมนา	ผู้เรียนที่เข้าร่วมการสัมมนา
ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาวรรณคดีไทยเรื่องที่จะจัดสัมมนามาล่วงหน้าทั้งเนื้อหา วรรณศิลป์ และสังคมวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	ผู้เรียนตั้งคำถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมอภิปรายในประเด็นสัมมนาวรรณคดีไทยที่ผู้จัดสัมมนานำเสนอหรือประเด็นอื่นที่ต้องการเพิ่มเติมเมื่อเกิดความสงสัย	ผู้เรียนประเมินผลการจัดสัมมนาวรรณคดีไทย 1.ด้านเนื้อหาความรู้ที่ได้รับ 2.ด้านขั้นตอนวิธีการจัดสัมมนาวรรณคดีไทยในแต่ละเรื่อง
ผู้สอน	ผู้สอน	ผู้สอน
1.1 ผู้สอนสืบค้นหาแหล่งวิทยาการต่าง ๆ เพื่อแนะนำให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม 1.2 ผู้สอนให้คำแนะนำการวางแผนและขั้นเตรียมการสัมมนา 1.3 กำหนดวันส่งบทพูดและตรวจบทพูดนำเสนอการสรุปบทความวิชาการและข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการสัมมนาวรรณคดีไทยในแต่ละเรื่อง	ผู้ช่วยดำเนินการสัมมนาวรรณคดีไทย 1.ทำหน้าที่กระตุ้นการตั้งคำถามของผู้เข้าร่วมสัมมนาและให้กำลังใจคณะผู้จัดสัมมนา 2.ทำหน้าที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลและข้อสรุปจากการอภิปรายของผู้เรียนในแต่ละประเด็นที่เกิดความสงสัยไม่ชัดเจนในข้อคำถามและคำตอบตลอดการสัมมนา	ผู้สอนประเมินผลการจัดสัมมนาวรรณคดีไทย 1.ด้านเนื้อหาความรู้ที่ได้รับจากการจัดสัมมนา 2.ด้านขั้นตอนวิธีการจัดสัมมนาวรรณคดีไทยในแต่ละเรื่อง 3.ด้านการพูดนำเสนอบทความและการเขียนสรุปบทความ

จากตารางแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีการสัมมนาตามแนวคิด Active Learning สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรายละเอียดและข้อจำกัด ดังนี้

ประเภทการสัมมนา เป็นสัมมนากลุ่มเล็ก (Mini Seminar) จำนวน 40 คนต่อ 1 ห้องเรียน เป็นการสัมมนาที่มีความเรียบง่าย การอภิปรายจัดขึ้นในหัวข้อเกี่ยวกับวรรณคดีในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อันประกอบไปด้วย บทละครพูดคำฉันท์เรื่องมัทนะพาธา ลิลิตตะเลงพ่าย มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี และโคลนติดล้อ โดยนักเรียนจัดเป็นคณะผู้จัดสัมมนากลุ่มละ 8-10 ยึดหยุ่นตามจำนวนและความสามารถของผู้เรียนต่อวรรณคดี 1 เรื่อง โดยการสัมมนาในแต่ละครั้งผู้จัดสัมมนามีอิสระเลือกกลวิธีในการนำเสนอตามความถนัดของแต่ละกลุ่ม เน้นให้ผู้เรียนฝึกทักษะการตั้งคำถาม การจัดระเบียบข้อมูล และทักษะการนำเสนอข้อมูล การสัมมนาซึ่งการจัดสัมมนาขนาดกลุ่มเล็กก่อนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่ดีที่จะดำเนินการสัมมนาที่สำคัญในระดับที่สูงขึ้น

ข้อจำกัดของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสัมมนาจะต้องสอดคล้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะปลูกฝังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน วิธีการนี้เหมาะสำหรับการเรียนรู้ในระดับสูงและผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีวินัยในการศึกษาค้นคว้าและการส่งงานให้ตรงเวลาตามที่กำหนด กล้าแสดงออกและมีทักษะการเขียนและการพูดสรุปความรู้จากการอ่าน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนอย่างแท้จริง

ข้อจำกัดของผู้สอน

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสัมมนาเป็นการผสมผสานและบูรณาการวิทยาการต่าง ๆ เช่น หลักการวิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีไทย ประวัติศาสตร์ ศิลปะการออกแบบและการนำเสนองานโดยใช้สื่อเทคโนโลยี ทักษะการเขียนสรุปความ ทักษะการพูดนำเสนอ วิชาการละครและการแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น ผู้สอนจึงต้องเตรียมตัวสำหรับการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาที่ต้องใช้ในการสัมมนาแต่ละเรื่องเป็นอย่างดี นอกจากนี้ต้องมีไหวพริบในการตั้งคำถามและร่วมตอบคำถามกับผู้เรียน มีความกระตือรือร้นกระตุ้นผู้เรียนในการศึกษาค้นคว้าและการนำเสนองานอยู่ตลอดเวลา และการบริหารจัดการเวลาให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทันเวลาที่กำหนด

สรุปผล

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วรรณคดีไทยด้วยวิธีการสัมมนาตามแนวคิด Active Learning สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการประยุกต์กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประเภทการสัมมนากลุ่มเล็ก (Mini Seminar) รูปแบบการสัมมนาโดยใช้เทคนิคการอภิปราย 3 รูปแบบ ดังนี้ 1. การอภิปรายแบบบทบาทสมมติใช้ในการเปิดการสัมมนาวรรณคดีไทยเพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานความรู้วรรณคดีไทยให้เข้าใจตรงกัน 2. การอภิปรายแบบตอบกลับในช่วงนำเสนอพรรณนาจากบทความวิชาการของสมาชิกกลุ่มสัมมนาวรรณคดีไทยเป็นรายบุคคล และ 3. การอภิปรายแบบถาม-ตอบในช่วงเปิดการอภิปรายให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเป็นผู้ตั้งคำถามและสมาชิกกลุ่มสัมมนาเป็นผู้ตอบคำถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสัมมนา 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นเตรียมการสัมมนา 2. ขั้นดำเนินการสัมมนา และ 3. ขั้นประเมินผลการสัมมนา กิจกรรมที่ผู้สอนจัดขึ้นกระตุ้นและท้าทายความสามารถของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนรู้วรรณคดีไทยมากขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมที่จัดขึ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการใช้ชีวิตแสวงหาความรู้และการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะการทำงานเป็นทีมและการติดต่อสื่อสารเพื่อเรียนรู้ การแก้ไขปัญหาาร่วมกันในการเตรียมงานและดำเนินการสัมมนาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอันเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21

References

- C.C. Bonwell, J.A. Eison. (1991). **Active Learning: Creating Excitement in the Classroom.** Washington D.C.: ERIC Clearinghouse on Higher Education.
- Chanthong, M. (2015) . k̄nphatthanā phon samrit thāngk̄n r̄ian l̄ae khwāmkhit sāngsan khōng nakr̄ian radap chan matthayommasuksā pī thī sām duāi k̄nchatk̄n r̄ianrū doī k̄nsammanā rūām kap kitkamk̄n khit sāngsan . Nakhōn Pathom : sāk̄hā wichāk̄n sōn sangkhommasuksā bandit witthayālai Mahāwitthayālai Sinlapākōn .
- Chunlasap, N. (2011) . ch̄ittawitthayā k̄n prachum ‘oprom sammanā . song khlā : mahāwitthayālai thaksin .
- DibunmiNachumphæ, S. (2014) . sammanā banthuk : suksā k̄n ‘oḅbæp . Krung Thēp... : ‘ō dīan sato .
- Dokchan, S. (1986) . k̄nsōn wannakam wannakhadī Thai . Chīang Mai : mahāwitthayālai Chīang Mai .
- Fedler, R.M.; & Brent, R. (1996). “Active Learning: An introduction.” **ASQ Higher Education Brief.** 2(4).
- Kæochaicharoenkit, N. (2007) . botbāt khōng khru kap Active Learning . sūpkhon mūa sip Mithunāyon 2562. chāk www . pochanukul . com / ? p = nungrojhoksipk̄o
- Kiatshotchai, P. (2005) . k̄nchatk̄n sammanā sū khwāmpen loet . Krung Thēp... : boḅisat k̄nsuksā .
- Leksirirat, P. (ม.ป.ป.) . k̄nsammanā . song khlā : phāk wichā theknōloyī k̄nsuksā Khana Suksasāt Mahāwitthayālai Sīnakharinwirot song khlā .
- Meyers, C; & Jones, T. B. (1993). **Prompting Active Learning: Strategies for the Collage Classroom.** San Francisco: Jossey-Bass.
- Phianchop, S. l̄ae Insamphan, S. (1998) . k̄nphatthanā k̄nsōn phāsā Thai . KrungThēp... : chulālongkōn mahāwitthayālai .
- Rothetphai, C. (1979) . sammanā k̄nchai phāsā Thai patchuban . Krung Thēp... : krung Sayām k̄nphim .
- Ruangsuwan, C. (2010) . theknōloyī k̄nsuksā thritsadi l̄ae k̄nwichai .Krung Thēp... : ‘ō dīansato .
- Samnakngan wichāk̄n l̄ae māttrak̄n suksā samnakngān khana kammak̄n k̄nsuksā naphuñ thān . (2008) . tuā chī wat l̄ae sārā k̄n r̄ianrū k̄en klāng klum sārā k̄n r̄ianrū phāsā Thai tām laksut k̄en klāng k̄nsuksā naphuñ thān Phutthasakkarat 2551. Krung Thēp... : krasuāng suksathik̄n .

- Sinlarat, P. (2014).lak læ theknik k̄ansōṅradap' udomsuksā.KrungThēp...:Āhulālongkōṅmahāwitthayālai ,
Srisomsak, S. (2019). Lecturer of Thai Learning Substance Group. Nakhon Pathom Rajabhat
University Demonstration School. Interview, 30 April.
- Suphanwanit, I. (sōṅphanhārōṅhāsipsām) . wannakam wīchān . Krung Thēp... : 'ækhīp phari
Suwannawak, K. (2019). Lecturer in Thai Language. Teacher Training College Phranakhon
Rajabhat University. Interview, 26 April.
- T. Madhavan. (2009). **Lecture notes on Teaching of Science (Part: Methodology)**. Access
2014, October 6. Available from: <http://jmadhavan.com>.